

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
“ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО”

Романенко Наталя Анатоліївна

УДК: 370.113+378.013+658.3

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В
УМОВАХ
ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
Хаджирадєва Світлана Костянтинівна
 Державний заклад “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”, декан факультету післядипломної освіти та роботи з іноземними громадянами, завідувач кафедри управління освітніми закладами та державної служби

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор
Даниленко Лідія Іванівна
 Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти Державного вищого навчального закладу “Університет менеджменту освіти”, м. Київ, директор
 кандидат педагогічних наук, доцент
Біла Олена Олександрівна
 Державний заклад “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”, доцент кафедри соціальної педагогіки, психології і педагогічних інновацій

Захист дисертації відбудеться 5 березня 2010 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 при Державному закладі “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського” за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського” за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий “ 20 ” січня 2010 року.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

О. С. Трифонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження визначається концептуальними положеннями Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, реалізація яких повинна забезпечити якісну підготовку майбутніх керівників до професійної діяльності в галузі освіти. Рушійною силою галузевого розвитку повинні стати зміни в освіті, що сприятиме становленню загальноосвітніх навчальних закладів нового типу, формуванню інноваційного способу діяльності педагогів, утвердженню поряд із традиційними альтернативних педагогічних концепцій і систем.

В останні десятиріччя об'єктом наукових інтересів виступають: розвиток освітніх систем на основі продукування, розповсюдження та освоєння новацій (І. Богданова, Л. Даниленко, О. Іонова, Н. Клокар, О. Козлова, О. Попова, М. Поташник, О. Хомеріки та ін.), інноваційні зміни та державна політика щодо запровадження педагогічних інновацій (Ю. Гайстер, В. Гривкова, Ю. Зайцев, К. Золотар, С. Каркліна, М. Кондаков, А. Кондратенко, Р. Кубанова, Є. Лихацька, А. Мігунов, А. Новіков, М. Плохова, М. Портнов, П. Портнов, І. Турков, А. Тютюн, П. Філатова, П. Худоминський та ін.), зміст, функції діяльності органів управління освітою (В. Бегей, Д. Дейкун, П. Дроб'язко, О. Зайченко, Л. Калініна, В. Колібабчук, М. Кондаков, М. Корніяка, Г. Сурмило, Ф. Штикало та ін.), можливості імплементації зарубіжного досвіду щодо управління інноваціями в галузі освіти (М. Грудок-Костюшко, С. Калашникова, Н. Колісниченко та ін.).

Сучасний період інноваційних змін вирізняється відходом від уніфікованої освіти і тенденцією до освітньої різноманітності, інтеграційними міждисциплінарними процесами. Отже, специфіка розвитку сучасних освітніх закладів, зокрема загальноосвітніх, вимагає нової інтерпретації принципів та положень щодо підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.

Актуальність проблеми та аналіз її наукової розробленості дозволили виявити протиріччя між: швидкоплинними і неперервними змінами в суспільстві та невідповідністю освіти вимогам часу; наявними традиційними теоріями освіти та неузгодженими з ними емпіричними результатами інноваційної педагогічної практики; випереджальними можливостями інноваційного досвіду та відсутністю теоретико-методологічних засад управління інноваційними процесами, що й зумовили вибір теми дисертаційного дослідження “Підготовка майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукове дослідження виконувалось відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського” з теми “Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах ВНЗ” (№ 0109U000212). Автором досліджувався аспект підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища. Тема затверджена Вченою радою Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (протокол

№ 11 від 27 червня 2007 р.) й узгоджена в координаційній раді при АПН України (протокол № 9 від 27 листопада 2007 р.).

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати й апробувати експериментальну модель підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.

Завдання дослідження:

1. Науково обґрунтувати сутність і структуру поняття “готовність менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища”; уточнити поняття “новація”, “інновація”, “інноваційне середовище”, “менеджер освіти”.
2. Визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.
3. Визначити та науково обґрунтувати принципи і педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.
4. Розробити та апробувати експериментальну модель підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.

Об’єкт дослідження – професійна підготовка менеджерів освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.

Гіпотеза дослідження – підготовка майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища відбуватиметься ефективно, якщо реалізувати експериментальну модель, що ґрунтується на принципах модульності, інноваційності, інтегративності, гностичності, самоконтролю, самокорекції, реінжинірингу, за таких педагогічних умов, як-от: запровадження матричної структури визначення навчальних елементів підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища; забезпечення мотивації щодо іміджевих і престижних оцінок діяльності менеджерів освіти.

Методи дослідження. З метою перевірки гіпотези, досягнення мети, а також реалізації поставлених завдань у роботі були використані методи теоретичного та емпіричного пошуку. Методи теоретичного рівня застосовувалися для вивчення, аналізу та узагальнення філософської, соціологічної та психолого-педагогічної літератури з метою вивчення стану та теоретичного обґрунтування проблеми підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища; емпіричного рівня – діагностування (анкетування, тестування та ін.), обсерваційні методи (шкалування, ранжування та ін.), праксиметричні методи (аналіз професійної діяльності менеджерів освіти) задля виявлення продуктивних шляхів педагогічного впливу на процес, що вивчається; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний) з метою перевірки ефективності змісту професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти до

професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.

Обробку експериментальних даних проведено за допомогою пакету прикладних програм SPSS з використанням кореляційного аналізу; математичних і статистичних методів обробки й аналізу даних, їх систематизації; методів і прийомів верифікації (індукції, дедукції, графічних методів тощо), що дозволило перевірити отримані результати.

База дослідження. Експериментальне дослідження проводилось упродовж 2006-2009 рр. на базі Університету менеджменту освіти Академії педагогічних наук України (м. Київ), Державного закладу “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського” (м. Одеса), Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (м. Херсон), Школи резерву керівних кадрів управління освіти та науки Одеської міської ради. Загальна кількість учасників експерименту – 247 осіб, з них: у контрольній групі – 126 осіб, в експериментальній – 121 особа; 77% респондентів – жінки, 23% – чоловіки, їхній вік від 26 до 57 років.

Наукова новизна одержаних результатів. Уперше: визначено сутність і структуру поняття “готовність менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища”; розроблено експериментальну модель підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища, що включає пріоритетні принципи (модульності, інноваційності, інтегративності, гностичності, самоконтролю, самокорекції, реінжинірингу) та педагогічні умови (запровадження матричної структури визначення навчальних елементів підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища; забезпечення мотивації щодо іміджевих і престижних оцінок діяльності менеджерів освіти), зміст, форми і методи навчання, етапи підготовки; визначено та науково обґрунтовано критерії готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища: аксіологічний, когнітивний, функціональний з їх показниками. Уточнено поняття “новація”, “інновація”, “інноваційне середовище”, “менеджер освіти”. Удосконалено зміст і форми підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища, методи оцінювання рівнів готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища. Дістала подальшого розвитку методика фахової підготовки майбутніх менеджерів освіти.

Практична значущість дослідження полягає в розробці спецкурсів “Професійна діяльність менеджерів освіти в умовах інноваційного середовища”, “Управління соціально-педагогічними проектами”, “Техніка управлінської діяльності”, системи тренінгів і ділових ігор. Результати дослідження можуть бути використані в роботі викладачів при складанні програм і методичних посібників для магістрів післядипломних факультетів ВНЗ, а також у процесі професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації менеджерів освіти.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес Університету менеджменту освіти Академії педагогічних наук України (м. Київ) (акт про впровадження № 01-02/499 від 14.10.2009 р.), Державного закладу “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського” (акт про впровадження від 28.08.2009 р.), Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (м. Херсон) (акт про впровадження № 593 від 03.06.2009 р.), Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів (акт про впровадження від 02.02.2008 р.), Школи резерву керівних кадрів управління освіти та науки Одеської міської ради (акт про впровадження № 715 від 28.05.2009 р.), Донецького державного університету управління (акт про впровадження № 488 від 02.02. 2009 р.).

Достовірність результатів дослідження та основних висновків дисертаційної роботи забезпечується теоретичним і методологічним обґрунтуванням вихідних положень; використанням апробованого діагностичного інструментарію; репрезентативністю масиву досліджуваних; дослідно-експериментальною перевіркою основної гіпотези, висновків, що забезпечило, крім теоретичного обґрунтування проблеми, її практичне втілення у практику навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, які мали факультети післядипломної підготовки; використанням методів, що адекватні предмету, меті і завданням, логіці розробки проблеми.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки та результати дослідження доповідалися на міжнародному симпозіумі “Революція в освіті: глобалізація та індивідуалізація – погляд у майбутнє” (Одеса-Стамбул, 2007), міжнародних конференціях “Християнські цінності в освіті та вихованні” (Одеса, 2007), “Теорія і практика управління педагогічними процесами” (Одеса, 2007), “Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації” (Одеса, 2007), міжнародному науково-практичному семінарі “Управління навчальними закладами в контексті модернізації системи професійного навчання” (Одеса, 2008), всеукраїнській “Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка” (Суми, 2008), загальноінститутській “Регіональна політика на сучасному етапі державотворення: проблеми децентралізації, ризику та перспективи впровадження” (Одеса, 2006), “Сучасні проблеми та перспективи розвитку регіональної освіти” (Одеса, 2009), “Консолідація зусиль науковців, політиків, громадських діячів, бізнесменів щодо визначення стратегії регіонального розвитку” (Одеса, 2009) науково-практичних конференціях.

Основні результати дослідження відображено у 13 публікаціях, з них 4 статті – у фахових виданнях України, 3 статті – у співавторстві та 1 навчально-методичний посібник.

Особистий внесок здобувача. У дисертації не використовувалися ідеї або розробки інших дослідників, у співавторстві з якими були підготовлені окремі публікації. У надрукованих спільно з С. К. Хаджирадєвою та К. Л. Крутій наукових статтях автором проведено аналіз механізмів

управління інноваціями в галузі регіональної освіти, розкрито методiku організації та проведення кейс-стаді, професійно-рольових і ділових ігор з урахуванням андрагогічних і акмеологічних принципів навчання; висвітлено світові тенденції розвитку інноваційних технологій навчання.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації 177 сторінок. У роботі вміщено 11 таблиць, 9 рисунків, які займають 2 самостійні сторінки тексту. До списку використаних джерел увійшло 340 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, гіпотезу, завдання дослідження; схарактеризовано методи роботи; розкрито наукову новизну, практичну значущість дисертації; подано дані щодо апробації, впровадження одержаних результатів і структури роботи.

У першому розділі – **“Науково-теоретичні засади підготовки менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища”** – проаналізовано проблеми підготовки менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища; уточнено сутність понять “новація”, “інновація”, “інноваційне середовище”, “менеджер освіти”; визначено сутність і структуру поняття “готовність менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища”.

Аналіз та систематизація результатів досліджень (І. Бех, І. Богданова, А. Бойко, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, І. Зязюн, Л. Карамушка, Н. Кічук, В. Кремень, З. Курлянд, А. Линенко, О. Мармаза, В. Маслов, А. Маслоу, Н. Протасова, О. Савченко, В. Семиченко, Н. Юсуфбеков та ін.), у яких опосередковано вивчалися певні аспекти підготовки майбутніх менеджерів освіти, дозволили констатувати, що необхідність удосконалення процесу підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища випливає з необхідності врахування таких підходів: системного (передбачає розгляд різноманітних процесів і явищ в управлінні як систем, є стрижневим у підготовці менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища), комплексного (інтеграція суми факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, враховуючи їх у взаємозв'язку і взаємозалежності при прийнятті виваженого, доцільного управлінського рішення), ситуаційного (сума конкретних обставин, які помітно впливають на організацію в конкретний час), маркетингового (методологічна орієнтація керованої підсистеми на споживача, базується на певних пізнавальних операціях) та антикризового (змінне економічне середовище, швидке, майже блискавичне оновлення інформації призводить до загострення конкуренції на ринках і можливості виникнення кризової ситуації у будь-якому місці і в будь-який час).

У педагогічних дослідженнях здебільшого переважає погляд на “нововведення” як на процес цілеспрямованих змін, втілення нових стабільних елементів (новацій), що спричиняють перехід системи із одного стану в інший (Н. Клокар, О. Козлова, М. Поташник та ін.). Саме тому “новації” розглядаються нами як засіб (новий метод, методика, технологія, навчальна програма тощо), а “інновації” як процес освоєння “новації”, що передбачає комплексну діяльність зі створення (зародження і розробки), освоєння, використання та розповсюдження “новацій”.

Дослідницьким шляхом доведено, що більшість науковців (К. Ангеловські, Л. Ващенко, Л. Подимова, В. Сластьонін, Б. Твісс, Й. Шумпетер та ін.) інноваційне середовище аналізують у контексті функціонування інноваційного процесу, що пов’язаний зі створенням, освоєнням і поширенням інновацій, тобто як виготовлення нового продукту, а не “новий” продукт; упровадження нового методу, а не “новий метод”; освоєння нового ринку...; проведення реалізації... і т. ін. Це також перетворення наукового знання, наукових ідей, винаходів у фізичну реальність (нововведення), яка змінює суспільство. Отже, в контексті започаткованого дослідження під інноваційним середовищем будемо розуміти сукупність засобів і умов, спрямованих на впровадження нововведень в установах і організаціях для досягнення певного результату, що передбачає комплекс послідовних дій, внаслідок яких новація розвивається від ідеї до конкретного продукту і поширюється під час його практичного використання.

Ураховуючи особливості та специфіку інноваційного середовища в галузі освіти, доводиться особлива важливість інноваційного процесу, що відбувається в закладах освіти (А. Большаков, Д. Борман, В. Бочелюк, Л. Ващенко, Л. Вороніна, В. Гамаюнов, В. Гончаров, Г. Дмитренко, І. Завадський, Л. Карамушка, А. Каташов, О. Романовський, В. Чудакова, В. Шепель та ін.), зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на цей процес (В. Кінгстон, А. Пригожин, Н. Протасова, Г. Щокін, В. Ясвін, Й. Шумпетер), механізмів управління впровадженням інновацій в освітнє середовище (Т. Давиденко, В. Гриньов, А. Лоренсов, В. Малихіна, М. Поташник, Х. Ріггс, М. Хаммер, О. Хомеріки, Т. Чернікова, Т. Шамова, Г. Шибанова та ін.) і т. ін.

У дисертації розкрито сучасне розуміння поняття “менеджер” з позицій керівника або фахівця, який обіймає постійну посаду та має повноваження у прийнятті рішень з конкретних видів діяльності підприємства, що функціонує у ринкових умовах (М. Армстронг, М. Вудкок, В. Гамаюнов та ін.); людини, яка відповідає за координацію і контроль над організацією праці (Л. Балабанова, О. Сардак); суб’єкта, який здійснює управлінські функції (В. Розанов); члена організації, який здійснює управлінську діяльність та вирішує управлінські задачі (організатор конкретних видів робіт в окремих підрозділах або програмно-цільових групах; керівника організації у цілому або його підрозділів; керівника стосовно підлеглих; адміністратора будь-якого рівня) (О. Виханський); керівника, який володіє професійними знаннями та вміннями для реалізації ефективного управління в освіті (О. Мармаза); особистості, яка має спеціальну

педагогічну підготовку, володіє креативними й організаторськими здібностями лідера, є професіоналом у сфері управління, наділена відповідними владними повноваженнями з боку держави чи власника (Л. Кравченко) і т. ін.

Ефективність професійної діяльності менеджерів освіти в умовах інноваційного середовища залежатиме від їхньої готовності до інноваційного пошуку, сформованості відповідного середовища (наявності нормативних, науково-методичних та організаційних умов) та вміння втілити інноваційні перетворення в освітній процес. Саме тому актуальним є для кожного менеджера освіти створення індивідуального стилю керівництва в умовах інноваційного середовища, який стане підґрунтям вибору стратегії діяльності навчального закладу, фундаментом якої буде модель компетентності, а саме: професійні вимоги до керівника, що зумовлюють систему знань та вмінь. Схильність менеджера освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища передбачає розвивальний тип управління навчальним закладом, що покликана сформулювати в нього стратегічне бачення перспектив життєдіяльності окремо взятої освітньої установи з урахуванням характеру суспільних змін.

Під готовністю майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища розуміємо інтеграцію аксіологічної, когнітивної та функціональної складових задля вирішення професійних завдань, які потребують застосування інноваційних підходів, технологій, методів.

У дослідженні було визначено критерії і показники оцінювання рівня готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища: аксіологічний (показники: стратегії життєвих перспектив та морально-ціннісних орієнтацій; сформованість професійно важливих якостей для ефективної діяльності в умовах інноваційного середовища; здатність до самоорганізації та самоменеджменту); когнітивний (знання основ підготовки і реалізації інноваційних проектів та механізмів управління процесом їх упровадження у галузі освіти; обізнаність із методами аналізу, прогнозування, оцінювання діяльності навчального закладу в умовах інноваційного середовища; застосування технологій прийняття управлінських рішень та розв'язання конфліктних ситуацій в умовах інноваційного середовища); функціональний (професійно-мовна гомогенність; здатність проектувати стратегії/моделі/програми інноваційного розвитку закладів освіти; здатність управляти процесом упровадження інновацій в умовах освітнього середовища, що потребує змін).

У другому розділі – **“Експериментальна модель підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища”** – подано результати діагностики рівнів готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища; обґрунтовано принципи та педагогічні умови, експериментальну модель підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного

середовища.

У дослідженні було виявлено вихідні рівні (високий, достатній, середній, низький, незадовільний) готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.

Так, *високий рівень* характерний майбутнім менеджерам освіти, у яких наявні позитивно орієнтовані професійні плани щодо образу сучасної школи, яскраво виражена сформованість професійно важливих якостей для ефективної діяльності в умовах інноваційного середовища, здатність до самоорганізації та самоменеджменту, розвинені стратегії життєвих перспектив та морально-ціннісних орієнтацій. Майбутній менеджер освіти *знає і розуміє* загальні основи управління в галузі освіти (принципи, методи, форми тощо) та види, типи, засоби й форми нововведень у ЗОШ, загальні основи професійно-комунікативної діяльності менеджерів освіти, види та методи аналізу, процес та етапи аналітичної діяльності, специфіку використання різних методів аналізу в професійній діяльності. Він володіє *уміннями і навичками* здійснювати наукове обґрунтування явищ, феноменів, ситуацій психолого-педагогічного та управлінського характеру; розробляти науково-методичні рекомендації, використовувати провідні технології інформаційно-комунікативного обміну, організовувати та керувати комунікаційними процесами в закладах освіти; створювати умови та використовувати різні технології для подолання комунікативних бар'єрів; розробляти, реалізовувати та управляти проектами в установах освіти; використовувати неординарні підходи щодо прийняття рішень у професійній діяльності; застосовувати технології управління персоналом, організаційним розвитком, процесом упровадження інновацій. Майбутній менеджер освіти здатний *оцінювати* результати впровадження інновацій, розробляти пропозиції та рекомендації щодо покращення/модернізації/удосконалення досягнень закладу освіти, професійної діяльності персоналу, іміджу та перспектив розвитку освітньої установи.

Достатній рівень характеризується сформованістю у майбутнього менеджера освіти певного образу сучасної школи, позитивним ставленням до розвитку школи, до індивідуальних процесів у школі, прагненням до покращання ефективності управлінської діяльності, під час якої керівник завжди готовий до отримання нових професійних знань, умінь та навичок, виявляє навички самоаналізу особистої поведінки. Майбутній менеджер освіти *знає і розуміє* загальні основи управління в галузі освіти (принципи, методи, форми тощо) та види, типи, засоби й форми нововведень у ЗОШ, загальні основи професійно-комунікативної діяльності менеджерів освіти, види та методи аналізу, процес та етапи аналітичної діяльності, специфіку використання різних методів аналізу в професійній діяльності, допускає неточності; володіє *уміннями і навичками* здійснювати наукове обґрунтування явищ, феноменів, ситуацій психолого-педагогічного та управлінського характеру; розробляє науково-методичні рекомендації, однак не завжди враховує фактори впливу, умови та ситуацію; використовує провідні технології інформаційно-

комунікативного обміну, організовує та управляє комунікаційними процесами в закладах освіти; створює умови та використовує різні технології для подолання комунікативних бар'єрів; при виникненні труднощів у розробці проекту вміє їх реалізовувати та керувати ними; не завжди доречно використовує неординарні підходи щодо прийняття рішень у професійній діяльності; застосовує технології управління персоналом, організаційним розвитком, процесом упровадження інновацій; володіє здатністю *оцінювати* результати впровадження інновацій; розробляє пропозиції та рекомендації щодо покращення/модернізації/удосконалення досягнень закладу освіти, професійної діяльності персоналу, іміджу та перспектив розвитку освітньої установи; допускає незначні недоліки при аналізі проблеми, і допускає одну-дві помилки при синтезі.

Середній рівень відрізняє майбутніх менеджерів освіти, що не вміють враховувати колективні інтереси, високо оцінюють вчинки колег, учнів, неадекватно сприймають педагогічні впливи; у них не сформований чіткий образ сучасної школи, занижена самооцінка власної діяльності, помітно прагнення до самостійного прийняття рішень. Майбутній менеджер освіти *знає і розуміє* загальні основи управління в галузі освіти (принципи, методи, форми тощо) та види, типи, засоби й форми нововведень у ЗОШ, загальні основи професійно-комунікативної діяльності менеджерів освіти, види та методи аналізу, процес та етапи аналітичної діяльності, подекуди враховує специфіку використання різних методів аналізу в професійній діяльності, не завжди доречно застосовує знання, допускає декілька помилок. Він володіє *уміннями і навичками* здійснювати наукове обґрунтування явищ, феноменів, ситуацій психолого-педагогічного та управлінського характеру; розробляє науково-методичні рекомендації, тільки подекуди правильно враховує фактори впливу, умови та ситуацію; використовує провідні технології інформаційно-комунікативного обміну, організовує та керує комунікаційними процесами в закладах освіти; створює умови та використовує різні технології для подолання комунікативних бар'єрів; має труднощі при розробці проекту, але вміє їх реалізовувати та керувати ними; не завжди доречно використовує неординарні підходи щодо прийняття рішень у професійній діяльності; застосовує технології управління персоналом, організаційним розвитком, процесом упровадження інновацій, недоцільно використовує знання на практиці, не завжди спроможний виправити всі недоліки. Майбутній менеджер здатний *оцінювати* результати впровадження інновацій, але не завжди об'єктивно, спроможний розробляти пропозиції та рекомендації щодо покращення/модернізації/удосконалення досягнень закладу освіти, професійної діяльності персоналу, іміджу та перспектив розвитку освітньої установи; допускає неточності при аналізі проблеми, зазнає труднощів і допускає дві чи більше помилок при синтезі, результати якого достатньо поверхові.

Низький рівень характеризується негативним ставленням керівника до інноваційних процесів у школі, до управлінської діяльності, слабким усвідомленням сучасних компонентів структури навчально-виховної діяльності, відсутністю критичного мислення, підвищеним критичним

ставленням до колег, учнів. Майбутній менеджер освіти припускається помилок у більшості запропонованих завдань, *знає і розуміє* загальні основи управління в галузі освіти (принципи, методи, форми тощо) та види, типи, засоби й форми нововведень у ЗОШ, загальні основи професійно-комунікативної діяльності менеджерів освіти, види та методи аналізу, процес та етапи аналітичної діяльності, однак не враховує специфіку використання різних методів аналізу в професійній діяльності. Він володіє *уміннями* здійснювати наукове обґрунтування явищ, феноменів, ситуацій психолого-педагогічного та управлінського характеру; розробляє науково-методичні рекомендації, але не враховує фактори впливу, умови та ситуацію; не використовує провідні технології інформаційно-комунікативного обміну, не вміє розробити проект, недоречно використовує неординарні підходи щодо прийняття рішень у професійній діяльності; не володіє технологіями управління персоналом, організаційним розвитком, процесом упровадження інновацій, недоцільно використовує знання на практиці, не може виправити всі недоліки. Майбутній менеджер освіти не завжди спроможний *оцінювати* результати впровадження інновацій, намагається розробляти пропозиції та рекомендації щодо покращення/модернізації/удосконалення досягнень закладу освіти, професійної діяльності персоналу, іміджу та перспектив розвитку освітньої установи; допускає помилки при аналізі проблеми.

Незадовільний рівень характеризується найбільш негативним ставленням менеджера освіти до розвитку школи, до впровадження інноваційних процесів, схильністю до однотипних дій, нездатністю змінити дії чи стосунки, коли це вимагають об'єктивні умови (високий рівень ригідності). Майбутній менеджер освіти припускається помилок у більшості запропонованих завдань, *знає і розуміє* загальні основи управління в галузі освіти (принципи, методи, форми тощо) та види, типи, засоби й форми нововведень у ЗОШ, загальні основи професійно-комунікативної діяльності менеджерів освіти, види та методи аналізу, процес та етапи аналітичної діяльності, однак не враховує специфіку використання різних методів аналізу в професійній діяльності, оскільки знання досить поверхові. Такий менеджер освіти не завжди володіє *уміннями доречно* здійснювати наукове обґрунтування явищ, феноменів, ситуацій психолого-педагогічного та управлінського характеру; намагається розробляти науково-методичні рекомендації, але не враховує фактори впливу, умови та ситуацію; не використовує провідні технології інформаційно-комунікативного обміну, не вміє розробити проект, не використовує неординарні підходи щодо прийняття рішень у професійній діяльності; характеризується незнанням технологій управління персоналом, організаційним розвитком, процесом упровадження інновацій; недоцільно використовує знання на практиці, не може виправити всі недоліки; нездатний *оцінювати* результати впровадження інновацій на будь-якому рівні; намагається аналізувати, але допускає безліч помилок.

Результати констатувального експерименту засвідчили, що більшість (34,5% ЕГ і 33,7% КГ)

майбутніх менеджерів освіти мають низький рівень готовності до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища, тоді як високий рівень зазначеної готовності виявлено лише у 3,2% майбутніх менеджерів освіти ЕГ і 3% КГ; достатній рівень виявлено у 18,2% ЕГ і 18% КГ, середній – у 25,7% ЕГ і 25,6% КГ, незадовільний – у 18,4% ЕГ і 19,7% КГ майбутніх менеджерів освіти.

На формульованому етапі експерименту, на підставі теоретико-методологічного дослідження та результатів констатувального етапу, було розроблено експериментальну модель, що розкриває процес підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища та складається з мети, педагогічних умов, змісту, форм, методів, етапів навчання та результату.

Принципами реалізації експериментальної моделі підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища було обрано: модульності, інноваційності, інтегративності, гностичності, самоконтролю, самокорекції, реінжинірингу.

Педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища реалізувалися таким чином. Щодо педагогічної умови – забезпечення мотивації щодо іміджевих і престижних оцінок діяльності менеджерів освіти, зазначимо, що елементи іміджу набувають значення символів особистості майбутніх менеджерів освіти, що надалі є об'єктом престижних оцінок. Найбільш значущими складовими іміджу менеджера освіти є: зовнішній вигляд, використання вербальних і невербальних засобів спілкування, відповідність внутрішнього “Я” образу професії. Одним із визначальних чинників формування престижних оцінок професійної діяльності менеджерів освіти є її мотиваційна складова. Престижні оцінки спочатку формуються на рівні індивідуальної, надалі групової і суспільної свідомості, а пізніше починають оформлюватися в міфологізовану свідомість. Своє ставлення до різних соціальних об'єктів індивіди будують здебільшого на основі значущості об'єкта для суспільства і його заслуг перед суспільством.

Така педагогічна умова як запровадження матричної структури визначення навчальних елементів підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища сприяла визначенню змісту навчання та чіткому плануванню роботи з підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища. Застосовувався такий алгоритм дій: визначення навчальних цілей; коригування навчальних цілей відповідно до показників критеріїв аксіологічної, когнітивної, функціональної готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища; розробка структурної схеми поля навчальних елементів з підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища. Процесуальним компонентом підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища передбачено процедури реалізації навчальних цілей, форм і методів

організації навчання, дидактичних ресурсів для забезпечення аудиторної і самостійної роботи, а також оцінки результатів навчальних досягнень майбутніх менеджерів освіти.

Експериментальна робота проводилась у три етапи. На першому етапі (інформаційно-когнітивний) було передбачено реалізацію навчальних цілей на рівнях: знання/пригадування, розуміння/усвідомлення і застосування. Реалізація навчальних цілей здійснювалася на лекційних заняттях (з тем: “Основи професійної діяльності сучасного менеджера освіти в умовах інноваційного середовища”, “Розвиток школи – що це таке?” і т. ін.), а також на практичних заняттях із застосуванням методу аналізу конкретних ситуацій, що були передбачені робочими програмами дисциплін з підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.

На другому (аналітико-проектувальний) етапі передбачалося, що реалізація навчальних цілей здійснюватиметься на рівнях: аналіз/аналізування, синтез/оцінювання та оцінка/створення. Реалізація навчальних цілей відбувалася на практичних заняттях, зокрема використовувалися такі методи, як: ділова гра “Алгоритм розв’язання управлінських проблем”, аукціон перспектив “Презентація проектів “Школа XXI століття”, мозковий штурм “Удосконалення сучасних мереж інформаційно-комунікативного обміну ЗОШ”, кейс-стаді “Аналіз психолого-педагогічних ситуацій”, “Антиінноваційні стереотипи”, тренінги “Коучинг як технологія розкриття професійного потенціалу підлеглих”, “Діагностика професійно важливих якостей менеджера освіти” та ін. У межах дисципліни “Інформаційні системи управління в освіті” були проведені практичні та лабораторні заняття, які були спрямовані як на ознайомлення із сучасними технологіями інформаційно-комунікативного обміну (комп’ютерні діагностично-проектуючі комплекси “Універсал”, “Персонал” та ін.), так і на отримання практичних умінь і навичок, удосконалення яких відбувалося на третьому етапі під час управлінської практики.

На третьому (самостійно-креативний) етапі передбачалося, що реалізація навчальних цілей здійснюватиметься на рівнях: застосування, аналізування, оцінювання, створення в умовах, наближених до професійної діяльності. Навчальна діяльність майбутніх менеджерів освіти передбачала обізнаність із видами, методами, етапами аналізу; готовність до застосування методів аналізу для організації навчально-виховного процесу, а також вирішення психолого-педагогічних ситуацій, прийняття управлінських рішень, розробки та реалізації проектів у галузі освіти.

Відповідно до навчальних цілей було запропоновано коригування робочої навчальної програми. Введено спецкурс “Управління соціально-педагогічними проектами” (4 кредити, з них: модулі “Теоретичні основи моделювання та проектування в галузі освіти”, “Технології управління проектами” та практикум “Соціально-педагогічне проектування”).

Для отримання практичних навичок розробки та гіпотетичної реалізації проектів в умовах інноваційного середовища було проведено ігрове моделювання “Підготовка та реалізація проектів

у галузі освіти”. Кожний майбутній менеджер освіти на аукціоні перспектив презентував власний проект “Школа XXI століття”. Також студенти брали активну участь у розробці проекту “Консолідація зусиль педагогів, сім’ї та громадськості щодо поліпшення всебічного виховання і навчання юних одеситів”. Зазначимо, що під час проходження управлінської практики майбутні менеджери освіти розробляли рекомендації щодо поліпшення роботи загальноосвітнього навчального закладу. Науково-дослідна робота сприяла їхній пізнавальній і практичній діяльності, налаштовувала на пошуково-творчу роботу, формувала вміння визначати актуальні управлінські проблеми, знаходити шляхи їх вирішення з метою досягнення позитивних управлінських, навчально-виховних результатів.

Порівняльний аналіз рівнів готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища засвідчив значні позитивні зміни серед респондентів експериментальної групи. Так, високого рівня досягли 28,7% майбутніх менеджерів освіти (у КГ 4,2%), достатнього – 39,8% (у КГ 23,5%). На середньому рівні залишилося 18% (у КГ 27,3%), на низькому – 12,4% (у КГ 27,8%) і на незадовільному – 1,1% (у КГ 17,7%) студентів.

З метою доведення значущості позитивних зрушень у процесі підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища на прикінцевому етапі експериментальної роботи було використано статистичні методи обробки даних. Для досягнення мети за медіанним критерієм порівнювалися результати діагностування майбутніх менеджерів освіти, а саме: експериментальних груп до і після проведення експерименту; контрольних груп до і після проведення експерименту; експериментальних і контрольних груп після проведення експерименту. Для майбутніх менеджерів освіти контрольних груп значення медіанного критерію χ^2 дорівнювали 0,07; 0,60 та 0,60 за першим, другим та третім критеріями відповідно, тобто рівні готовності до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища майбутніх менеджерів освіти контрольних груп до і після проведення експерименту статистично не розрізнялися. При порівнянні результатів діагностування майбутніх менеджерів освіти контрольних і експериментальних груп після експериментальної роботи було отримано такі значення χ^2 : 4,32; 12,6; 9,01 для першого, другого та третього критеріїв відповідно. Тобто різниця між результатами діагностування була статистично значущою на рівні $\alpha = 0,05$ за першим критерієм, на рівні $\alpha = 0,001$ – за другим, та на рівні $\alpha = 0,01$ – за третім критерієм.

Отже, результати порівняльних кількісних даних засвідчують ефективність визначених педагогічних умов і експериментальної моделі підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.

Проведений теоретичний аналіз проблеми і результатів експериментального дослідження дозволили сформулювати такі **висновки**.

У дисертації досліджено підготовку майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності

в умовах інноваційного середовища, розроблено експериментальну модель підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища, визначено педагогічні умови її реалізації.

1. Під готовністю менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища розуміється інтеграція аксіологічної, когнітивної та функціональної складових задля вирішення професійних завдань, які потребують застосування інноваційних підходів, технологій, методів.

2. Інноваційне середовище – це сукупність засобів і умов, спрямованих на впровадження нововведень в освітніх закладах, установах і організаціях для досягнення певного результату, що передбачає комплекс послідовних дій, внаслідок яких новація розвивається від ідеї до конкретного продукту і поширюється під час його практичного використання.

Менеджер освіти – це наділений відповідними владними повноваженнями з боку держави чи власника керівник освітнього закладу, установи або організації, який володіє професійними знаннями та вміннями для реалізації ефективного управління в освіті, має спеціальну педагогічну підготовку, володіє креативними й організаторськими здібностями лідера, є професіоналом у сфері управління.

3. Структура готовності менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища має аксіологічний, когнітивний і функціональний критерії. *Аксіологічний критерій* вимірюється показниками: стратегії життєвих перспектив та морально-ціннісних орієнтацій; сформованість професійно-важливих якостей для ефективною діяльності в умовах інноваційного середовища; здатність до самоорганізації та самоменеджменту. *Когнітивний* – знання основ підготовки і реалізації інноваційних проектів та механізмів управління процесом їх запровадження у галузі освіти; обізнаність із методами аналізу, прогнозування, оцінювання діяльності навчального закладу в умовах інноваційного середовища; застосування технологій прийняття управлінських рішень та розв'язання конфліктних ситуацій в умовах інноваційного середовища. *Функціональний* – професійно-мовна гомогенність, здатність проектувати стратегії/моделі/програми інноваційного розвитку закладів освіти; здатність управляти процесом запровадження інновацій в умовах освітнього середовища, що потребує змін.

4. На підставі визначених критеріїв і показників схарактеризовано високий, достатній, середній, низький та незадовільний рівні готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища. Результати констатувального експерименту засвідчили, що високий рівень готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища мають 3,2% респондентів ЕГ і 3% КГ, достатній – 18,2% ЕГ і 18% КГ, середній – 25,7% ЕГ і 25,6% КГ; низький – 34,5% ЕГ і 33,7% КГ, незадовільний – 18,4% ЕГ і 19,7% КГ.

5. У дослідженні науково обґрунтовано принципи (модульності, інноваційності, інтегративності, гностичності, самоконтролю, самокорекції, реінжинірингу) та педагогічні умови (запровадження матричної структури визначення навчальних елементів підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища; забезпечення мотивації щодо іміджевих і престижних оцінок діяльності менеджерів освіти) підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища.

6. Розроблено, науково обґрунтовано й апробовано експериментальну модель підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища, що охоплює такі етапи: інформаційно-когнітивний, аналітико-проектувальний, самостійно-креативний. Провідними методами підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища виступили психологічні тренінги, практичні заняття із застосуванням методів брейн-стормінгу, кейс-стаді, ігрового моделювання, стажування, практики, ділових та професійно-рольових ігор тощо.

7. Результати прикінцевого етапу засвідчили, що високий рівень готовності до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища у респондентів експериментальної групи зріс до 28,7% (у КГ – 4,2%), достатній – до 39,8% (у КГ – 23,5%), на середньому рівні залишилося 18% (у КГ – 27,3%), на низькому – 12,4% (у КГ – 27,8%) і на незадовільному – 1,1% (у КГ – 17,7%).

Проведене дослідження не вичерпує усіх проблем щодо підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні проблем оцінки ефективності функціонування закладів освіти, що працюють в умовах інноваційного середовища.

Основні положення дисертаційного дослідження викладено в таких **публікаціях автора**:

1. Романенко Н. Роль керівника навчального закладу у створенні умов для здобуття якісної освіти як основна ідея організації освітньої галузі / Н. Романенко // Директор школи, ліцею, гімназії : всеукр. наук.-практ. журнал. – 2008. – № 2. – С. 105–109.
2. Романенко Н. А. Деякі аспекти застосування індивідуально-адаптивного стилю керівництва / Н. А. Романенко // Вісник Черкаського університету. Серія “Педагогічні науки”. Вип. 120. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – С. 114–119.
3. Романенко Н. А. Підготовка майбутнього менеджера освітнього закладу: сучасні аспекти / Н. А. Романенко // Наука і освіта : наук.-практ. журнал ПНЦ АПН України. – 2008. – № 1–2. – С. 196–201.
4. Романенко Н. А. Рівнева характеристика готовності менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища / Н. А. Романенко // Наука і освіта: наук.-практ. журнал ПНЦ АПН України. – 2009. – № 3. – С. 117–121.
5. Романенко Н. А. Духовна культура педагога як фактор самовизначення особистості /

- Н. А. Романенко // Виховання і культура : міжнар. наук.-практ. журнал. – 2007. – № 1–2 (11–12). – С. 92–93.
6. Романенко Н. А. Створення умов для здобуття якісної освіти – основна ідея організації освітньої галузі : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. [“Теорія і практика управління педагогічними процесами”], (Одеса, 26–27 жовтня 2007 р.). – Одеса, 2007. – С. 93–94.
7. Романенко Н. А. Управлінські дії щодо створення системи роботи з проблем самоосвіти учнів : матеріали міжнар. симпозіуму, присвяченого 190-й річниці ПДПУ імені К. Д. Ушинського [“Революція в університетській освіті: глобалізація та індивідуалізація – погляд у майбутнє”], (Одеса, 25–30 травня 2007 р.). – Одеса-Стамбул, 2007. – С. 104–106.
8. Романенко Н. Методика організації та проведення кейс-стаді / Н. Романенко, С. К. Хаджирадєва // Сучасні технології професійного навчання державних службовців. Практикум: навч.-метод. посібник / Кол. автор.; заг. ред. М. М. Іжі, С. К. Хаджирадєвої. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2007. – С. 133–138.
9. Романенко Н. А. Керівництво навчальним закладом в контексті компетентнісного підходу та проблем емоційного менеджменту : матеріали наук.-практ. конф. [“Вища школа в умовах глобалізації та інтеграції”], (Черкаси, 27–28 березня 2008 р.). – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – С. 45–46.
10. Романенко Н. А. Управління інноваціями в галузі регіональної освіти : матеріали II міжнарод. науко-практ. конф. [“Инновационная модель развития промышленного региона: проекты, управление, результаты”], (Донецк, 20 апреля 2007 г.) / Н. А. Романенко, С. К. Хаджирадєва. – Донецк: ДДУУ, 2007. – С. 304–307.
11. Романенко Н. А. Світові тенденції розвитку інноваційних технологій навчання професійно-мовленнєвій комунікації / Н. А. Романенко, С. К. Хаджирадєва // Виховання і культура : міжнар. наук.-практ. журнал. – 2009. – № 1-2 (17-18). – С. 65–69.
12. Романенко Н. А. Ігрові технології навчання дорослих: практикум: матеріали міжнар. наук.-практ. семінару [“Управління навчальними закладами в контексті модернізації системи професійного навчання”], (Одеса, 01–04 липня 2008 р.). / Н. А. Романенко, К. Л. Крутій, С. К. Хаджирадєва. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. – С. 137–164.
13. Романенко Н. А. Особливості розвитку інноваційних процесів у шкільній освіті України та Одеського регіону: матеріали міжнар. наук.-практ. студентської конф. [“Сучасні проблеми та перспективи розвитку регіональної освіти”], (Одеса, 30 жовтня 2009 р.) – Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – С. 137–164.

Анотація

Романенко Н. А. Підготовка майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Державний заклад “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”. – Одеса, 2010.

У дисертації вперше визначено структуру готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища, визначено і схарактеризовано критерії (аксіологічний, когнітивний, функціональний), показники та рівні готовності майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища, розроблено експериментальну модель підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності в умовах інноваційного середовища, що складається з таких етапів (інформаційно-когнітивний, аналітико-проектувальний, самостійно-креативний). Матеріали дослідження знайшли практичне відображення в розробленому спецкурсі “Професійна діяльність менеджерів освіти в умовах інноваційного середовища”, який було запроваджено в межах експериментальної моделі.

Ключові слова: майбутній менеджер освіти, інноваційне середовище, готовність, професійна діяльність.

Аннотація

Романенко Н. А. Подготовка будущих менеджеров образования к профессиональной деятельности в условиях инновационной среды. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Государственное учреждение “Южно-Украинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского”. – Одесса, 2010.

В диссертации теоретически обосновано и апробировано экспериментальную модель подготовки будущих менеджеров образования к профессиональной деятельности в условиях инновационной среды.

Впервые определено сущность и структуру понятия “готовность менеджеров образования к профессиональной деятельности в условиях инновационной среды”. Под готовностью менеджеров образования к профессиональной деятельности в условиях инновационной среды понимается интеграция аксиологической, когнитивной и функциональной составляющих для решения профессиональных задач, требующих применения инновационных подходов, технологий, методов. Инновационная среда – это совокупность средств и условий, направленных на внедрение нововведений в образовательных учреждениях, заведениях и организациях для достижения определенного результата, предусматривающего комплекс последовательных действий, вследствие которых новация развивается от идеи к конкретному продукту и распространяется во время его практического использования. Менеджер образования – это наделённый соответствующими

властными полномочиями со стороны государства или владельца руководитель образовательного учреждения, заведения или организации, обладающий профессиональными знаниями и умениями для реализации эффективного управления в образовании, имеет специальную педагогическую подготовку, обладает креативными и организаторскими способностями лидера, является профессионалом в сфере управления.

Разработано экспериментальную модель подготовки будущих менеджеров образования к профессиональной деятельности в условиях инновационной среды, включающую приоритетные принципы (модульности, инновационности, интегративности, гностичности, самоконтроля, самокоррекции, реинжиниринга) и педагогические условия (внедрение матричной структуры определения учебных элементов подготовки будущих менеджеров образования к профессиональной деятельности в условиях инновационной среды, обеспечение мотивации по имиджевым и престижным оценкам деятельности менеджеров образования), содержание, формы и методы обучения, этапы подготовки. На первом этапе (информационно-когнитивный) реализовано учебные цели на уровнях: знания/воспоминания, понимание/осмысление и применение на лекционных занятиях (по темам: “Основы профессиональной деятельности современного менеджера образования в условиях инновационной среды”, “Развитие школы – что это такое?” и т.п.), а также на практических занятиях с использованием метода анализа конкретных ситуаций, что было предусмотрено рабочими программами дисциплин по подготовке будущих менеджеров образования к профессиональной деятельности в условиях инновационной среды.

Второй этап (аналитико-проектирующий) предусматривал: анализ/анализирование, синтез/оценивание и оценку/созидание на практических занятиях с использованием таких методов, как: деловая игра, аукцион перспектив, мозговой штурм, кейс-стади, тренинги и др. В рамках дисциплины “Информационные системы управления в образовании” проведены практические и лабораторные занятия, направленные на ознакомление с современными технологиями информационно-коммуникативного обмена (компьютерные диагностически-проектирующие комплексы “Универсал”, “Персонал”) и др.

На третьем (самостоятельно-креативный) этапе реализовано учебные цели на уровнях: внедрение, анализирование, оценивание, создание в условиях, приближенных к профессиональной деятельности путем коррегирования рабочей учебной программы. Введено спецкурс “Управление социально-педагогическими проектами” (4 кредита, из них: модули “Теоретические основы моделирования и проектирования в сфере образования”, “Технологии управления проектами” и практикум “Социально-педагогическое проектирование”).

Определено и научно обосновано критерии и показатели готовности будущих менеджеров образования к профессиональной деятельности в условиях инновационной среды: аксиологический, когнитивный, функциональный с их показателями (стратегии жизненных

перспектив и морально-ценностные ориентации; профессионально-важные качества для эффективной деятельности в условиях инновационной среды, способность к самоорганизации и самоменеджменту; знание основ подготовки и реализации инновационных проектов и механизмов управления процессом их внедрения в области образования; знакомство с методами анализа, прогнозирования, оценки деятельности учебного заведения в условиях инновационной среды; применение технологий принятия управленческих решений и разрешения конфликтных ситуаций в условиях инновационной среды; профессионально-языковая гомогенность, способность проектировать стратегии/модели/ программы инновационного развития образовательных учреждений, способность управлять процессом внедрения инноваций в условиях образовательной среды, требующей изменений).

Результаты сравнительного анализа готовности будущих менеджеров образования к профессиональной деятельности в условиях инновационной среды свидетельствуют о значительных позитивных изменениях среди респондентов экспериментальной группы, что позволяет сделать вывод об эффективности внедрения определённых педагогических условий и экспериментальной модели подготовки будущих менеджеров образования к профессиональной деятельности в условиях инновационной среды.

Ключевые слова: будущий менеджер образования, инновационная среда, готовность, профессиональная деятельность.

Annotation

Romanenko N. A. Future Managers of Education Development for Professional Activity under the Conditions of Innovatory Surrounding. – Manuscript.

The dissertation applied for Candidate of Pedagogical Sciences in speciality 13.00.04 – Theory and techniques of Professional Education. – The state establishment “South Ukrainian national pedagogical university named after K. D. Ushinsky”. – Odesa, 2010.

A real first is the determined structure of the future managers of education readiness to professional activity under the conditions of innovatory surrounding; the criteria (axiological, cognitive, functional), the indices and the levels of readiness of the future managers of education to their professional activity under the conditions of innovatory surrounding are determined and characterized; the experimental model of the future managers of education to their professional activity under the conditions of innovatory surrounding has been introduced; it consists of the following stages: as informing and cognitive, analytical and projecting, self-started and creative. The research materials are reflected in the special course “Managers of Education Professional Activity under the Conditions of Innovatory Surrounding”; this course was introduced into practice within the limits of an experimental model.

Keywords: future managers of education, innovatory surrounding, readiness, professional activity.

Підписано до друку 30.12.09.Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman» Друк цифровий. Ум. друк .арк. 0,9.

Наклад 100 прим. Зам. № 256

Видавець і виготовлювач ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.

тел. 0487024884; 0949547884 email – *ndrvv1@gmail.com*